

FLPP

FUNDAMENTĀLO UN
LIETIŠKO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**TEOLOĢIJAS
FAKULTĀTE**

Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023

Sieviešu ordinācija, teoloģija un sabiedrība - laikrakstu diskursa salīdzinoša analīze laika posmā no 1993.-2023. gadam

Ilva Skulte, Kristīne Briede

LZP/FLPP projekts " Neokonservatīvisms un dzimtes piedzīvošana
ikdienā un ticībā: sieviešu (ne)ordinācijas gadījums LELB"

Ir dzidrs 1993. gada svētdienas rīts un Bolderājas draudzes diakone, kalpojošā teoloģijas studente ar īpašo arhibīskapa Kārļa Gailīša komandējumu (no 1991.g.) Marika Vidiņa dodas uz Bolderāju, lai savā draudzē vadītu dievkapojumu. Autobusā sēžot, viņa atver laikrakstu "Svētdienas rīts" un ierauga tur nopublicētu atsaukumu, kurā sacīts, ka no šīs dienas visiem tiem, kam ir izsniegtas atļaujas konsekrēt dievgalda elementus, šīs atļaujas tiek anulētas...

«Par pilnvaru atsaukšanu man neviens personīgi nepavēstīja, es to izlasīju Svētdienas Rītā. Ir nepatīkami, ka tik primitīvi tiek traktēti dzimuma jautājumi,»

Marika Vidiņa, DIENA, 17.07.1998

BAZNĪCA - MEDIJI - SABIEDRĪBA

CASANOVA, 2009.
CASANOVA, 1994/2011.
HABERMAS, 1991.
HABERMAS, 2006.
HABERMAS, J 2008.
HURD, 2015.
KALTSAS, 2019
MCIVOR, 2019.
Petzen J. 2012.
SULLIVAN, 2005.

PĒTĪJUMA MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Mērķis

Izpētīt drukāto mediju diskursu par sieviešu ordināciju, lai noskaidrotu LELB pozīciju un argumentācijas veidu, un tā izmaiņas komunikācijā ar sabiedrību laika posmā no 1991. līdz 2023. gadam.

Uzdevumi

Iepazīties ar mediju komunikācijas pētījumiem par ordinācijas jautājumiem un baznīcas aktualitātēm kopumā;

Veikt atlasīto mediju publikāciju kritiskā diskursa analīzi atsevišķi nacionālajiem laikrakstiem "Diena", "Latvijas Avīze" un LELB izdevumam "Svētdienas Rīts".

Salīdzināt diskursu par sieviešu ordināciju un galvenos argumentus baznīcas un sekulārajos izdevumos dažādos laika posmos.

TEORĒTISKIE APSVĒRUMI

Diskurss (latīņu val. — *diskursus*, kas nozīmē “skraidīšana šurpu turpu, maldīšanās”)

Pēc Teuna van Dijka (*Teun A. van Dijk*) ar “diskursu parasti saprot valodas lietošanas veidu, publiskās runas vai kādas citas vispārīgāk runātas valodas vai runas veidiem attiecībā uz kādu fenomenu vai parādību kopumu.”

Ir “trīs galvenās diskursa dimensijas: 1)**valodas lietojums**, 2)**uzskatu jeb zināšanu komunikācija, saukta arī par izziņu** (*cognition*), un 3)**mijiedarbība sociālās situācijās.**” Kaut arī šīm trim dimensijām ir atšķirīga “mātes” zinātniskās disciplīnas piederība, proti, valodas un valodas lietojuma izpētei noderīga būs lingvistika, uzskatu un to komunikācijas pētīšanai psiholoģija, un visbeidzot, sociālās zinātnes — mijiedarbības analīzei sociālās situācijās, tās visas ir saistītas un labi sader kopā, lai veidotu diskursu.

TEORĒTISKIE APSVĒRUMI. Diskursa analīze

Diskursa analīze koncentrējas uz valodas **lietojumu sociālā kontekstā**. Valoda šajā gadījumā attiecas uz tekstu, savukārt konteksts attiecas uz sociālo situāciju vai forumu (jeb *komunikatīvu notikumu* pēc van Dijka), kurā notiek teksts. Barts Mailzs norāda, ka diskursa analīze pieņem, ka pastāv “vairākas konstruētas realitātes un ka pētnieku, kas strādā šajā perspektīvā, mērķis ir **izprast valodas un sociālā konteksta mijiedarbību.**”

*Miles, B. (2010). Discourse analysis. In N. J. Salkind (Ed.), Encyclopedia of research design. SAGE Publications, Inc., P.368-370.
<https://dx.doi.org/10.4135/9781412961288.n115>*

Diskursīvās analīzes **mikrolīmenis** ir balstīts uz diskursa konstruktīvisko dabu jeb sociālo mijiedarbību atsevišķā tekstā, bet **makrolīmenis** raksturo to, kā tekstā atrodamos diskursus nosaka sociālās problēmas un sociālās institūcijas. Teksts tiek analizēts, pievēršoties valodas izpildfunkcijām — **aiz teksta jēgas izpratnes meklējot teksta orientāciju uz darbību.**”

[1] *Rīgas Stradiņa universitāte. Pētniecības terminu vārdnīca. Izgūts no <https://www.rsu.lv/petniecibas-terminu-vardnica/diskursiva-analize>*

IEPRIEKŠĒJIE PĒTĪJUMI

Latvijā:

Rožentāls, L., Izdzīvošana. Sinodālais pārvaldes princips Latvijas Evaņģēliski luteriskajā baznīcā 1948.-1984. gadā, 2017, LU Akadēmiskais apgāds

Ante, K., Balode, D., Jenča, A., Kokins, R., Paškeviča, B., Tēraudkalns, V., Zeiferts, M. Sievietes reformācijas ceļā, 2018, LU Akadēmiskais apgāds

Balode, D., Putniņa, A.,

Dažādu materiālu un pētījumu apkopojums <https://sieviesuordinacija.lv/>

Ārvalstīs:

Bartholomeusz, J. R. (2022). *Ordination by media?: analysis of news texts constructing the debate over women's ordination to the priesthood in the Anglican Church of Australia in four daily newspapers, 1987-1992* (Doctoral dissertation, Macquarie University).

Kim, E. Y. J. (2019). Biblical Authority and Linguistic Ploys in Religious Discourse on Women's Ordination.

mannon, B. (2019). XVangelical: The rhetorical work of personal narratives in contemporary religious discourse. *Rhetoric Society Quarterly*, 49(2), 142-162.

Laughlin, C. (2021). #AmplifyWomen: the emergence of an evangelical feminist public on social media. *Feminist Media Studies*, 21(5), 807-821.

MEDIJU IZLASE

- sekulārie laikraksti “Diena” un “Latvijas Avīze” - dažāda auditorija un ideoloģiskais konteksts
- LELB laikraksts “Svētdienas Rīts” - auditorija un autori - luterticīgā kopiena - LELB draudžu locekļi, mācītāji, laji
- Atslēgvārdi:
  - 1: LELB; luterāņi; luterāņu baznīca; Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca
  - 2: dzimte; dzimums; sieviete; vīrietis; ordinācija

METODE

Kvalitatīvā pētniecības metode ar mērķi izpētīt kā **strādā** mediju komunikācija/valoda dzimtes, dzimumu līdztiesības un reliģijas kontekstā.

• **Diskursa analīze** – Kritiskā diskursa analīze (CDA). Pēc Fērklōva (*Norman Fairclough*):

- 1) teksta un valodas lietojuma analīze;
- 2) teksta producēšanas un recepcijas konteksts — kas komunicē ar teksta palīdzību medijos un kā šī komunikācija tiek uztverta?
- 3) sociāli kulturālais konteksts un komunikatīvā notikuma ietekme uz to un otrādi.

METODE

Diskursa analīze, kuras ietvaros komunikatīva notikuma – augstākminēto drukāto mediju tekstu satura un valodas analīze, teksta producēšanas un recepcijas konteksts – autori, kultūras lauks, komunikācija ar uztvērēju un sociāli kulturālais konteksts.

Analīze pēta kā **strādā drukāto mediju valoda un teksti pētnieciskā jautājuma kontekstā, kā tā tiek lietota, kādas nozīmju sistēmas un diskursus veido**. Šī metodoloģija ļauj saprast drukāto mediju tekstu iespaidu uz dažādām sabiedrības daļām, kuru intereses lokā un rīcībā tie ir, proti, gan tiešajai auditorijai – Latvijas un ārzemju luterticīgajiem, kā arī plašākam sabiedrības lokam – lasītājiem, tekstu vēstījuma uztvērējiem, gala saņēmējiem.

REZULTĀTI: PRELIMINĀRI APSVĒRUMI - MEDIJU KONTEKSTS

Mediji atspoguļo **sociāli-kulturālo kontekstu** un komunikatīvā notikuma ietekme uz to (un otrādi) gan **mikro**, gan **makro** līmeņos:

- 1) Izglītība (Latvijas Baznīcas sākotnēji ciešā sadarbība ar Teoloģijas fakultāti, kas vēlāk mainās, jaunu izglītības iestāžu izveidošana);
- 2) Stāvoklis valstī un politika (Kristīgo demokrātu savienības izveide 1994. g., turpmāk vēl), intereses par teoloģiju un Baznīcu svārstības;
- 3) Viedokļu dažādības pieejamība medijos (redakciju nostāja, mediju apjoma pieaugums, vēlāk kritums);
- 4) LGBT jautājuma ienākšana mediju kontekstā (sākotnēji nesaistīta ar siev. ord., šis konteksts parādās vēlāk);
- 5) Valodas un leksikas, nozīmju sistēmu izmaiņas.

REZULTĀTI: SVĒTDIENAS RĪTS

LELB laikraksts, iznāk kopš 1920. gada.

Redakcijas nostāja - mainīga.

No 1989. g. laikrakstu vada redaktore A. Prēdele, kas atstāj amatu 1993.g., sūdzoties par spiedienu No 1994. līdz 1998. gadam, kad par laikraksta izdevēju kļūst SIA „IHTIS” (Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas (LELB) izdevniecība) laikraksta redaktora vārds netiek identificēts. Laikraksta nostāja mainās, diskurss veidots, balstoties **personību** perspektīvās,

Attēlā: mācītāja (vēlāk arī laikraksta “Svētdienas Rīts” redaktore) Aīda Prēdele un arhibīskaps Kārlis Gailītis

SVĒTDIENAS RĪTS.GALVENIE IDENTIFICĒTIE DISKURSI

Teoloģijas un sieviešu (ne)ordinācijas kontekstā

- Paradigmas maiņa: 1992. publicētā Satversmes redakcija (iekļaujoša - ikviens ar teoloģisku izglītību)/no 1993. parādās sieviešu (ne)ordinācijas diskurss
  - Atšķirīgu teoloģisku uzskatu/varas diskurss (Vanags, atbalstītāji vs. LELBa, sievietes)
  - Vēstījuma stila maiņas diskurss laikrakstā (redakcija)

Teoloģijas un sabiedrības kontekstā

- LGBT diskurss no 1994. gada (vēl netiek saistīts ar sieviešu ordināciju)
- LU Teoloģijas fakultātes un Baznīcas sadarbība (cieša 1991.-1994.)

SVĒTDIENAS RĪTS. Atšķirīgu uzskatu/varas diskurss

“Visu to lasot un dzirdot, es jūtos kā saņēmusi belzienu. Jūtos vīlusies Tevī - tādu varmācīgu rīcību pret savām māsām Kristū, zinot Tavu lēnīgo un maigo raksturu, nebiju gaidījusi. [...] Jūtos pazemota. tavus vārdus uztvēru, it kā man būtu pateikts, kas es savā ticībā esmu maldījusies, domādama, ka Dievs mani aicina kalpot mācītājas amatā.” (1993.g. febr., Piltenes un Užavas draudzes mācītājas Austras Reines atklāta vēstule bīskapam J. Vanagam)

“Atzīstot šo domstarpību (par sieviešu (ne)ordināciju) **par "visvairāk šķeļošo mūsu Baznīcas vēsturē",** **vielaikus Vanags aicina piekāpties: “Ja es būtu sieviete un mana vēlme kļūt par mācītāju šķeltu Baznīcu, tad es atteiktos no šīs vēlēšanās.”** (1994. sept., Meli un puspatiesības par Latvijas Baznīcu vienā no pasaules lielākajiem laikrakstiem Latvietis aizliedz sieviešu ordināciju)

SVĒTDIENAS RĪTS. Atšķirīgu teoloģisku uzskatu/varas diskurss

“LELBas 7. Sinodes ietvaros notikušajā diskusijā par garīgo amatu bija jūtama nosliece ordināciju izskaidrot kā kaut ko administratīvu, ko cilvēki iedibinājuši kārtības labad. Ja Baznīca ārpus Latvijas izšķirsies par šādu ordinācijas izpratni, tad var prognozēt, ka mūsu skatījums uz to būs diezgan atšķirīgs. Cerams, ka tā tomēr nenotiks. Arī agendā pie ordinācijas rituāla ir sacīts, ka garīgo amatu iedibinājis Dievs nevis cilvēki.” (1994. g. janvāris, “Pēc apustuļu priekšzīmes”, intervijā J. Vanags)

“Bībelē arī ir cilvēka, ne Dieva vārds. Aizliegumi atspoguļo kultūras situāciju tālaika Grieķijā.” (“Latvietis aizliedz sieviešu ordināciju”, 1994.g. oktobris, V. Vārsbergs)

“Parādījās tendence pamācīt Latvijas Baznīcu kā tai vajadzētu dzīvot, it īpaši jautājumā par sieviešu ordināciju.” (1993.g. novembris, “Pārdomas par LELBas 7. Sinodi”, A. Jaunskalže)

SVĒTDIENAS RĪTS. Vēstījuma maiņas diskurss laikrakstā (redakcija)

1993. gada maijā laikraksta redaktore (4 gadi amatā, palīdzēja laikrakstam atdzimt Atmodas un pēcpadomju perioda sākumposmā) Aīda Prēdele aiziet no darba:

“Ar smagu sirdi un skumju prātu man šodien no jums jāatvadās. Mācītāju konference, kas notika 20.aprīlī, mani pilnībā pārliecināja, ka pašreiz vadīt Baznīcas laikrakstu es nevaru un, kā to parādīja debats, arī neprotu. Šis grūtais laiks pēc Sinodes, kad redaktori “vadīja” katrs, kas vien jutās tam aicināts, bija neveiksmīga cenšanās arī ar jūsu, cienījamie lasītāji, palīdzību sniegt patiesu un neviltotu informāciju par Baznīcas dzīvi. Diemžēl tas izrādījās pārāk grūts uzdevums.”

(1993.g. 2. maijs “Mīļie lasītāji!, Aīda Prēdele)

Turpmāk (1994. **jāprecizē cik ilgi**) laikraksta galviņā nav norādīts redaktora vārds, redakcijas viedokļus paraksta “Svētdienas Rīts.”

REZULTĀTI: DIENA

Redakcijas nostāja - liberāla, tādēļ jautājums parādās balansēti, nereti kritiski skatīts (piemēram, saucot lēmumu neordinēt par J.Vanaga subjektīvajā pārlicībā balstītu)

Diskurss veidots, balstoties **personību** perspektīvās

Reliģija kā zināšanas un reliģija kā pārdzīvojums

Attiecības ar draudzi

Pasaules konteksts

Ekonomiskie aspekti

Polemika viedokļu žanros

REZULTĀTI: DIENA

Sieviešu mācītāju, evangēlistu, teoloģijas studentu argumenti balstīti pieredzē:

- pozitīvajā, (kop)darbā ar draudzi, inspirācijā = aicinājuma diskurss
- negatīvajā, atgrūšanas, vilšanās diskurss
- netaisnīguma diskurss

«Vismaz rodas tāds iespaids, ka viņi domā — nedod dievs, sievietes izrādīsies izglītotākas, gudrākas, draudze viņām vairāk uzticēsies. Nekur nav teikts, ka sieviete nevar būt mācītāja, jo tas ir grūti. Protams, sieviete ir vājāka, bet arī vīrieši mēdz būt vāji, un nez vai jurista vai mediķa profesijas ir vieglākas,»

«Ja pieņemam, ka, Kristum nākot pasaulē, situācija ir radikāli izmainījusies, tad jābūt konsekventiem līdz galam. Kāpēc teoloģijas fakultāti beidzis vīrietis var būt mācītājs, bet sieviete, kas ieguvusi tieši tādu pašu izglītību, nevar? Kurša biedri, kam eksāmenos esmu teikusi priekšā, tagad ir cienīgtēvi. Es to uzskatu par sava veida sieviešu diskrimināciju,»

REZULTĀTI: DIENA

-

Arhibīskapa J.Vanaga personība priekšplānā un viņa veidotais diskurss ir autoritatīvs un harizmātisks -

- 1) atsaucē uz Bībeli, īpaši Sv. ap. Pāvila vēstulēm, bet noraidījums skaidrot, aizbildinoties ar teoloģiska rakstura iebildumiem, kā arī tradīciju (latviešu sabiedrība (mēs) ir konservatīva kā reakcija uz PSRS)
- 2) uzbrukums pretējā viedokļa pārstāvjiem, ka jauc politiku un grib ievazāt feministisko ideoloģiju jau kopš 90.g.sākuma
- 3) uzbrukums sieviešu vēlmei kļūt par mācītājām - tukša pašapliecināšanās
- 4) atsauce uz objektivitāti (ekspertīzi) - komisija, kas izveidota pie Sinodes
- 5) vienošanās iespējas diskurss 2000os

Ideoloģiski piesātināti, autoritatīvi formulētais kā dabiskais

"Ģimene kā Dieva un cilvēku attiecību modelis... man grūti vienā intervijā visu izskaidrot, būtu vajadzīgs īpašs raksts. Ja Dievs būtu iekārtojis garīgo amatu tā, ka to darītu tikai sievietes, tad man (ar savu pieeju Svētajiem rakstiem es to varu apgalvot) nebūtu ne mazāko pretenziju un es nemēģinātu lauzties tajā sfērā, kas man nav paredzēta. Es nedomāju, ka tas sievieti kaut kā pazemo vai diskriminē, jo Dievs ir devis sievietei visdažādākās iespējas kalpot. Un baznīcā nekas nedrīkst notikt aiz vēlēšanās sevi pašapliecināt" Intervija ar Jāni Vanagu, DIENA, 24.12.1993

intervija ar
Jāni Vanagu,
DIENA,
02.1993

Visgrūtāk ir atstāt draudzī, kura lūdz Dievu

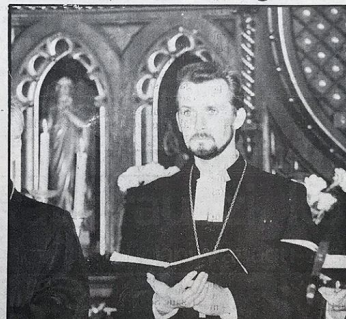
Ar Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas bīskapu Jāni Vanagu sarunājas Inese Zandere

Jānis Vanags — 35 gadus vecais Saldas sv. Jāņa draudzes mācītājs, pagātnē ķīmiķis un skolotājs, triju bērnu tēvs — ārkārtos sindē tika ievēlēts par Latvijas ev. lut. Baznīcas arhibīskapu, konkurējot ar otru kandidātu — trimdas pārstāvi prāvestu Elmāru Rozīti. Izskanēja runas par to, ka vēlēšanu rezultāti tiekot apšaubīti. Konsistorija apstiprināja, ka Jāņa Vanaga ievēlēšana ir likumīga, bet konsistorijas sēdē Vanaga kungs atteicās no arhibīskapa vārda un kļuva par Latvijas ev. lut. Baznīcas bīskapu. Kāpēc? Vai luteriskajā Baznīcā radusies haīda plaīsa? Ari uz šiem jautājumiem jās atradīsiet atbildes sarunā ar bīskapu Jāni Vanagu. Tomēr galvenokārt tā bija veltīta jaunā bīskapa uzskatiem.

Ka jūsu tagadējo, kristīgo izpratni par pasauli ietekmē jūsu agrako gādu interese par latviešu folkloru un Krīšnas apziņas kustību? Ka vertējat latviešu dievturību?

Folklorā ir tautas identitātes sastāvdaļa. Tāku dievturība, kā domā arī folkloristi, nav folklorā, bet tā ir cilvēku dzīvē, kas ir

Tās saistītas ar manu nostāju ticības lietās. Es esmu diezgan konservatīvs savos kristīgos uzskatos. Pēc manām domām, Bībeles lasīšanai būtu jāveido cilvēku pasaules uzskats, nevis otrādi. To mēs redzam pasaulē diezgan daudz, tas ir sāpīgi un man nav pieņemami. Gribētos saglabāt to, kas ir Dieva vārds, un neļaut, kas ir

Ievienam mācītājam jāatrod vi-
duscelj. Ir jau tā, ka mācītāja dur-
vim vajadzētu būt atvērtām dienu
un nakti, bet, ja mūsu Baznīcā ir
tradīcija, ka mācītājam drīkst būt
ģimene (pat apustuļiem tā ir biju-
ši), tad jāsaprot, ka arī ģimene mā-
cītājam ir draudzē, ko Dievs tam
ir devis, un arī tā ir jākopj. Dievs,
man liekas, nekādā ziņā negrib, lai
mācītāja ģimene tiktu iznīcināta,
upurēta. Ja kāds nenormāli saēzi-
ves apstākļi vai personīgās dzīves
trūkumu dēļ mācītāja ģimene sa-
brūk vai viņa bērni izaug par ne-
zin ko, tā ir slihta liecība pasaulei
par kristīgo ticību. Kad es sāku kal-
pot, saprata, ka nie mācītāja ik die-
nas nāk 20 — 30 cilvēki, ka bērni
var palikt neēdusi visu dienu, jo nav
neviena brīža, kad viņus pabarot.
Draudzē vajadzētu to saprast. Pro-
tams, ekstrēmos gadījumos, kad cil-
vēkam tiešām ir vajadzība pēc Die-

node. Mēs esam bijuši vie-
duscelj. Ir jau tā, ka mācītāja dur-
vis vajadzētu būt atvērtām dienu
un nakti, bet, ja mūsu Baznīcā ir
tradīcija, ka mācītājam drīkst būt
ģimene (pat apustuļiem tā ir biju-
ši), tad jāsaprot, ka arī ģimene mā-
cītājam ir draudzē, ko Dievs tam
ir devis, un arī tā ir jākopj. Dievs,
man liekas, nekādā ziņā negrib, lai
mācītāja ģimene tiktu iznīcināta,
upurēta. Ja kāds nenormāli saēzi-
ves apstākļi vai personīgās dzīves
trūkumu dēļ mācītāja ģimene sa-
brūk vai viņa bērni izaug par ne-
zin ko, tā ir slihta liecība pasaulei
par kristīgo ticību. Kad es sāku kal-
pot, saprata, ka nie mācītāja ik die-
nas nāk 20 — 30 cilvēki, ka bērni
var palikt neēdusi visu dienu, jo nav
neviena brīža, kad viņus pabarot.
Draudzē vajadzētu to saprast. Pro-
tams, ekstrēmos gadījumos, kad cil-
vēkam tiešām ir vajadzība pēc Die-

REZULTĀTI: LAUKU / LATVIJAS AVĪZE

“Lauku Avīze” 1988-2003

“Latvijas Avīze” 12993-2023

Nacionāli konservatīvs laikraksts

Nelabprāt pievēršas sieviešu ordinācijai Latvijā

Formāli veido balansētu skatījumu

Saturiski - simpatizē konservatīvi noskaņotajiem

Tradicionālais kā dabiskais un sociāli pieņemamais

REZULTĀTI: LAUKU / LATVIJAS AVĪZE

1932. gada 31. martā. Sieviete un Dieva vārds

Autors: Viesturs Sprūde

Datums: 31.03.2022

Izdevums: Latvijas Avīze

Rubrika: Vēsture

Pirms 90 gadiem Rīgā notika Latvijas Evanģēliski luteriskās baznīcas sinode, kuras gaitā par pirmo LELB arhibīskapu ievēlēja mācītāju no Ventspils Teodoru Grīnbergu. Sinode izpelnījās plašākas sabiedrības uzmanību vēl kāda cita iemesla dēļ – luteriskās garīdzniecības sapulcē izvērtās karstas debates jautājumā: "Vai ļaut sievietēm teoloģēm sprediķot baznīcā?" To pieprasīja sieviešu organizācijas, un sabiedrībā par to pozitīvi sprieda jau vismaz kopš 20. gadu vidus. Šķita absurdi, ka LU Teoloģijas fakultātē studēt sievietes drīkst (1932. gadā teologos studēja 39 sievietes), taču uzrunāt draudzes dievnamā baznīcas virsvalde tām neļauj. Labs piemērs bija komponista Jāņa Zālīša dzīvesbiedre Milda Ziverte-Zālīte, kura 1930. gadā teologus beidza ar izcilību. Sinodē viena daļa dalībnieku uzstāja, ka "Bībelē noteikti aizliegts sievietēm sludināt Dieva vārdu", ka "sievietei jāpaliek, kur ir". Otri tomēr aizrādīja, ka "sievietes ētiski stāv augstāk par vīriešiem", ir labākas audzinātājas, "Kristus nav šķirojis cilvēkus vīriešos un sievietēs". Noslēgumā ar 201 balsi par un 89 balsīm pret sinode nobalsoja par pilnvarojumu baznīcas virsvaldei sniegt sievietēm teoloģēm tiesības runāt baznīcā. Taču tikai "no pulsts", nevis altāra vai kanceles. Pēc pabeigta sprediķa "amen" bija jāsaka mācītājam.

REZULTĀTI: LAUKU / LATVIJAS AVĪZE

"Latvijas luteriskā baznīca savā Satversmē vēlas ierakstīt, ka ordinācija mācītāja amatam tiek rezervēta tikai vīriešu kārtas pārstāvjiem, savukārt baznīca ārpus Latvijas atzīst arī sieviešu ordināciju. Patiesībā atšķirības starp abām baznīcām ir diezgan fundamentālas. Protams, Latvijas mācītāju saimē ir arī vieta dumpiniekiem, reformācijas gars to pieļauj. Domāju, ka viss atkarīgs no tā, kad un kādās mācību iestādēs mācītāji ieguvuši teoloģisko izglītību, kādi ir bijuši viņu skolotāji. Man, piemēram, ir bijuši izcili skolotāji. Diskutēt, protams, var, taču es atbalstu Latvijas baznīcas kopējo nostāju. Kāds no maniem amata brāļiem teicis apmēram tā: lai kā man gribētos dzemdēt, es nedzemdēšu, jo esmu vīrietis, taču, ja man tomēr izdotos laist pasaulē bērnu, necīnīšos, lai manas dzemdētāja tiesības tiktu atzītas."

Andis Lenšs, Daugavpils iecirkņa prāvests, Daugavpils Mārtiņa Lutera katedrāles dekāns, "Mācītāju saimē ir vieta arī dumpiniekiem"Latvijas Avīze, 03.11.2015

REZULTĀTI: LAUKU / LATVIJAS AVĪZE

Tomēr ienāk kā **zīme** konservatīvai, reliģijas iedvesmotai politikai, piemēram:

“Tajā pašā laikā, redzot, cik nespējīga ir Latvijas sašķeltā sabiedrība vienoties sarunā brīžos, kad, piemēram, tiek aizliegta sieviešu ordinācija vai politiķi iejaucas izglītības sistēmā ar saviem priekšstatiem par tikumību, gribas teikt, ka tas, ko savā romānā modelē Velbeks – savulaik Apgaismības līderes Francijas islamizāciju mierīgā ceļā –, Latvijā varētu notikt pat pārāk ticamā kārtā, ar daudz primitīvākiem paņēmieniem”.

Anda Buševica, rakstot par Alvja Hemaņa M.Velbeka “Padošanās”iestudējumu JRT,

LATVIJAS AVĪZE / KULTŪRZĪMES, 16.08.2016.

REZULTĀTI: LAIKA LĪNIJA

“Svētdienas rīts” - skaidri iezīmējas robeža:

- **līdz 1993.** (1992. gadā publicēta Satversme - V pants 39. punkts: Mācītāja pakāpi saņem **ikviens pilnu teoloģisko izglītību ieguvis draudzes loceklis**, kas izturējis pārbaudījumus Baznīcas eksaminācijas komisijā. Diskusijas par Limas dokumentu, kur diskutē arī par garīgo amatu (plecu pie pleca LELB (Plāte, Rubenis) un LELBa (Klīve));
- **no 1993.** saspīlējums LELB un LELBa attiecībās, pazemojuma/vecākā - jaunākā brāļa sindroma diskurss, sieviešu protesti, neizpratne, atbalstītāju vēstules.*

*dinamika tiks atspoguļota kvantitatīvajā satura analīzē

LAIKA LĪNIJA. Robežšķirtne

1994. gada 9. janvāris, Nr. 1 (1158)

TICĪBĀ

Uz jautājumiem atbild un stāsta Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskaps JĀNIS VANAGS.

Es uzskatu, ka arhibīskapa amats esmu no pagājušā gada 29. augusta. Konsekrācija ļoti jūtami mainīja mani garīgā ziņā, es sajutos pavisam savādāk nekā pirms tās. Pirms konsekrācijas, esot arhibīskapa vietas izpildītāja

būtu jānodarbojas ne tikai ar Satversmes rakstīšanu, bet arī jākonsultē cilvēki juridiska rakstura problēmās. Vajadzīga būtu arī finansu komisija.

Rudenī cits pēc cita man bija ļoti nozīmīgi ārzemju braucieni. Pirmais — uz Ženevu, kur iepazīnos ar Pasaules luterāņu federācijas darbiniekiem, ar centru, kas atrodas Ženevā, ar federācijas darību. Nākamais brauciens bija uz Vāciju, lai iepazītos ar Šlēsvīgas—Holšteinas diakonijas darbu, kas ir viens no mūsu galvenajiem partneriem. Trešais brauciens bija uz Angliju, kur man bija jāpiedalās Solsberijas diecēzes bīskapa intronizācijā. Viens no šīs diecēzes bīskapiem bija arī klāt manā konsekrācijā. Šajā laikā man iznāca ļoti daudz redzēt un pārdomāt. Es redzēju to, ko mūsu Baznīca lielā mērā ir palaidusi garām. Par PLF līdz šim lielākoties Latvija bija priekšstats, ka tā ir tīri birokkrātiska organizācija, no kuras labākajā gadījumā var sagaidīt naudas atbalstu kādam projektam. Ženevā es biju patikami pārsteigts par visu lielo un daudzveidīgo darbu, kas PLF tiek darīts. Tāpat arī Vācijā un Anglijā es redzēju, kā strādā Baznīca. Mēs ļoti daudz varam gūt no partnerorganizācijām.

Šajos ceļojumos man iznāca laiks un iespēja mazliet abstrahēties no "vāveres rīteņa", kas valda manā ikdienas darbā konsistorijā un ierastā dzīvē, ko kas būtu vēlicams mūsu Baznīcā. Tagad es esmu daudz skaidrāk apzinājies bīskapa pienākumus Baznīcas stratēģiskajā līmenī. Man kā jebkuram cilvēkam, uzskatīt gadu, ir jaunā gada noskaņojums. Bet, lai kaut ko izdarītu, to nevar izdarīt cilvēks viens pats, lai kāds amats viņam būtu. Un tāpēc es sagaidu atbalstu no tiem, kuri par mani

vai lielas noteiktības Baznīcas administrācijas jautājumos.

Es esmu dzirdējis pārmetumus, ka pie manis grūti piekļūt. Bet šī runātāja neziņa, ko nozīmē piekļūt pie bīskapa vai arhibīskapa citās valstīs. Kad kāda Rietumu biznesa pasaules kundze bija atnākusi pie manis parunāt par mūsu Baznīcas īpašumu apsaimniekošanu, tad viņa vairākkārt sarunas laikā teica: "Es nevaru tam noticēt, ka es sēžu arhibīskapa kabinetā, Stokholmā man nezin kā vajadzētu darīt, bet es tik un tā nebūtu tikusi klāt pie bīskapa." Tā nav iedomība no bīskapa puses. Kaut vai Džordžs Kerijs — Kenterberijas arhibīskaps — ir patikams un vienlīdz cilvēks. Bet viņam ir tik daudz uzdevumu un tik daudz darba gan starptautiskā, gan vietējā mērogā, ka viņš nevar uzņemties daudz cilvēku pieņemšanu un nodarbošos ar administratīviem jautājumiem. Viņam ir palīgi, bez tam vēl ir Baznīcas māja, ko mēs sauktu par konsistoriju, kas nodarbojas ar administratīvajiem jautājumiem.

Baznīcai saprātīgi jāizšķiras, ko tā vēlas. Ja tas ir arhibīskaps, kurš pieņem jebkuru apmeklētāju jebkurā jautājumā jebkurā laikā, tad jāatsakās no domas, ka viņš varēs strādāt Baznīcas dzīves atīstībā. Ja Baznīca vēlas kādu virzību uz priekšu, tad jāirēķinās, teiksim, ar vienu arhibīskapa pieņemšanas dienu mēnesī. Tad, protams, sekretāriem rūpīgi jāšķiro, kuri jautājumi ir arhibīskapa kompetentē.

Kas arhibīskapam jādarā svētdienās? Kā jebkuram garīdzniekam — jāvada dievkalpojumi. Mūsu Baznīcā ir tāda tradīcija, ka arhibīskaps svētdienās vizitē kādā draudzē. Manuprāt, tā ir

laiku esam debatējuši par to, vai ir pareizi sievietes ordinēt vai ne. Līdz šim sievietu ordinācijas jautājums pie mums vēl nav apskatīts no tāda viedokļa, lai sievietes priesterība ir derīga, kaut kas īsts, vai arī tā ir kaut kas neesošs, fikcija. Domāju, ka visvairāk pārstāvētais viedoklis ir tāds, ka, ja Baznīca ir sievietei izteikusi aicinājumu un ar roku uzliksianu nodevusi tai garīgo amatu, tad ordinācija ir notikusi un spēkā, lai arī ar apstrīdamā šīs rīcības pareizība. Un ja tā, tad man būtu grūti atrast kādu piekļāvīgu argumentu, kādēļ ordinētais amats mīšas atstāt palīgmaģistrāta pakāpē, no kuras Baznīca vispār

Attēlā (no kreisās): J. Bitāns, E. Alpe, D. Rubļevska, A. Prēdele, D. Grīgors, J. Vanags, J. Ginters, J. Ulģis, N. Ozoliņš, V. Baltruks. SANDRAS GINTERES foto

1. attēlā iepriekš ordinēto mācītāju amata zīmju saņemšana 1994.g. janv., 2. attēlā jaunā ordinācija 1994.g. augusts

1994. gada 14. augusts, Nr. 20/21 (1177/1178)

ORDINĀCIJA

28. jūlijā plkst. 16 Rīgas Domā notika kārtējais ordinācijas dievkalpojums. Mācītāja pakāpē tika ordinēti pieci no šī gada Teoloģijas fakultātes absolventiem — Evalds Berziņš, Normunds Celiņš, Dainis Markovskis, Gunārs Ozols un Māris Sants. Savukārt jau iepriekš ordinētie Jānis Ginters, Agris Isalnīkšs, Jūris Simakins un Viesturs Vāveris saņēma amata zīmi — krustu. Dievkalpojumu vadīja arhibīskaps Jānis Vanags, un mācītāji Jānis Liepiņš un Roberts Feldmanis, spērdīji teica Māris Sants.

ANDRA GARĀNA foto

Pirmajā rindā (no kreisās): Māris Sants ir Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas Diakonijas dienavaldītājs, kalpo P. Stradiņa Republikāniskās slimnīcās dievkalpojumus. Normunds Celiņš kalpo Sīkules Aumesturē un Pulstanes draudzē. Dainis Markovskis kalpo Cēsu un Liezēres draudzē. Otrajā rindā (no kreisās): Jānis Ginters kalpo Cēsu Sv. Jēka draudzē. Gunārs Ozols kalpo Rožinā — Staiceles, Mātsi un Marzales draudzē. Agris Isalnīkšs kalpo Liepījas Sv. Annas, Embles, Gromāles, Bātes — Vaigodes, Priekules un Krātes draudzē. Trešajā rindā (no kreisās): Viesturs Vāveris kalpo Ludzē, Lauksēnes, Vestenes un Kalnā draudzē. Jūris Simakins kalpo Grobiņas Maskavas Sv. Pētera draudzē. Evalds Berziņš kalpo Pļaviņu Sv. Unguru draudzē.

LABI UN TICĪGI KALPOT BAZNĪCĀ

Pirms dievkalpojuma apritā vienu no Doma draudzes sievām Mariju Balandīnu, kurā ar dziesmām lapaspāmiem sagaidīja baznīcniekus.

Kā jūs skatāties uz godavīru mācītājiem — ar ko viņi atšķiras no citiem?

Doma draudzē sprediķo gan gan jauns mācītājs — prāvēsts J. Liepiņš un palīgmaģistrs Guntis Dīslers. Viņu sprediķi man ļoti patīk. Liepiņšunga savā veidā skaidrojumi. Bīskapa atgriešanās jautājumā un veciem mācītājiem, manuprāt, nav.

Gados jaunam mācītājam, pats nav tik liela pieredze kā vecam mācītājam?

Nē. Visu uzticēties tiklīdz kā vecam mācītājam. Ja reiz cilvēks kalpo, tad varu teikt pie viņa un pie mācītājiem ir mācītājs — jauns vai vecs. Ko jūs gribētu, novēlētu mācītājiem šodien ordinēt?

Labi un ticīgi kalpot Baznīcā, vienlaikus, kuri draudzē. Un labi svētdienās, kuri draudzē. Un labi svētdienās, kuri draudzē.

REZULTĀTI: KOPĪGAIS UN ATŠKIRĪGAIS

SVĒTDIENAS RĪTS	DIENA	LAUKU/LATVIJAS AVĪZE
<p>religisks</p> <p>1993. notiek lūzums SR diskursā, centrā - šķelšanās, redakcijas anonimizācija - pakļaušanās LELB vadībai turpmāk īstenots LELB diskurss</p>	<p>liberāli demokrātisks</p> <p>žurnālisti uztur kritisko perspektīvu, polemizē, redakcija veido balansētu diskursu, tomēr nepadziļina diskursu ar teoloģiskiem argumentiem un sekojot rutīnai - orientējas uz institūcijām un tīdz ar to translē dominējošo viedokli</p>	<p>nacionāli konservatīvs</p> <p>maz pievēršas/pārsvarā ignorē tēmu žurnālistiski orientējas uz balansu, viedokļu daudzveidību, bet, izmantojot diskursa paņēmienus, izvirza konservatīvo viedokli (kā dabisku)</p>

SECINĀJUMI: SIEVIEŠU ORDINĀCIJA

Sieviešu ordinācijas jautājums ir bijis Latvijas luterticīgo baznīcu šķeļoša problēma, kopš 1993. gada, kas skaidri parādās drukāto mediju tekstos:

- 1) **iekšēji** - LELB vadība vs. sievietes un sieviešu ordinācijas aizstāvji LELB rindās;
- 1) **iekšēji/ārēji** (apstājās/tika bremzēts baznīcu integrācijas process, kas tika attīstīts pēc Latvijas neatkarības atgūšanas); LELB - LELBa
- 2) **ārēji** - LELB - Pasaules Luterāņu Federācijas attiecības

Kā tāds - strīdīgs, neviennozīmīgs, principiālu **nesaskaņu zīme** - šis jautājums bija un ir arī sekulāro drukāto mediju diskursā.

Sieviešu ordinācijas jautājums netiek padziļināti izskaidrots “teoloģiskā argumenta” relevances dēļ, ko LELB uzskata par lajiem nepieejamu

SECINĀJUMI: TEOLOĢIJA UN SABIEDRĪBA

Sabiedrība tiek norobežota teoloģijas un līdz ar to no padziļināta **publiska diskursa par ordināciju - tā nav**

Teoloģija tiek sasaistīta ar **konservatīvismu** ideoloģijas un vērtību aspektā (feministiskā teoloģija konceptualizēta kā jaunais, nesaprastais) Mediji, pat uz liberāla pamata atbalstot dzimumu līdztiesības argumentiem sieviešu ordinācijas diskursā un veidojot balansētu tēmas atspoguļojumu, **seko varas** pozīcijai - arhibīskapa Vanaga viedoklim ir plaša reprezentācija medijos, viņš runā no 1) "mēs" pozīcijas, 2) anihilē esošo ordināciju faktu, 3) atvaira līdztiesības iebildumus kā politikas neattiecināmību, 4) **harizmātiski/autoritāri**.

Mediju diskurss par ordinēto sieviešu mācītāju situāciju ir **marginalizējošs** - vīlušās, aizbraukušas, **netiek pamatoti un atklāti t.sk. teoloģiskie argumenti** arī no ordinācijas piekritēju puses.

Mediji balstās savās iepriekšzināmajās diskursa preferencēs, nevis

Mācītāja BERTA STROŽA

«KO DIEVS ŠĶĪSTĪJIS, TO NETURI PAR NEŠĶĪSTU!»

(Ap. d. 10:17)

TEOLOGISKIE ARGUMENTI PAR SIEVIEŠU ORDINĀCIJU

Viss jūsu starpā lai notiek mīlestība
(1. Korint. 13:1)

1975. gadā pirms ordinācijas dievkalpojuma arhibīskaps Matulis uzrunāja mūs — pirmās trīs ordinējamās (Helēnu Valpiņu, Vairu Bitēnu un mani) — ar Dieva vārdu, lasīdams to no Glikas 14:15:

«Tas Kungs karos par jums, un jūs būsit klusu.»

(2. Mozus 14:14)

Ej un saki!/ Ogres ev.luteriskā draudze, 1995

ATSAUCES

- CASANOVA, José, et al. A debate on the public role of religion and its social and gender implications. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development, 2009.
- CASANOVA, José. *Public religions in the modern world*. University of Chicago press, 1994/2011.
- HABERMAS, Jürgen. *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. MIT press, 1991.
- HABERMAS, Jürgen. Religion in the Public Sphere. *European Journal of Philosophy* 14 , 2006. 1–25
- HABERMAS, Jürgen. Notes on Post-Secular Society. *New Perspectives Quarterly* 25, 2008. 17–29.
- HABERMAS, Jürgen. "The Political": The Rational Meaning of a Questionable Inheritance of Political Theology. In Judith Butler, Jürgen Habermas, Charles Taylor, Cornel West: *The Power of Religion in the Public Sphere*. Edited by Eduardo Mendieta and Jonathan VanAntwerpen. New York: Columbia University Press, 2011, pp. 15–33.
- HURD, Elizabeth Shakman. Beyond religious freedom. In: *Beyond Religious Freedom*. Princeton University Press, 2015.
- KALTSAS, Spyridon. Habermas, Taylor, and Connolly on secularism, pluralism, and the post-secular public sphere. *Religions*, 2019, 10.8: 460.
- MCIVOR, Méadhbh. 'The Very Outer Limit of Our Jurisdiction': Religion, Sexuality, and Value Conflicts in English Law. 2019.
- MCIVOR, Méadhbh. Human rights and broken cisterns: counterpublic christianity and rights-based discourse in contemporary England. *Ethnos*, 2019b, 84.2: 323-343.
- Petzen J. 2012. Contesting Europe: A call for an anti-modern sexual politics. *European Journal of Women's Studies* 19(1): 97–114.
- SULLIVAN, Winnifred Fallers. *The impossibility of religious freedom: New edition*. Princeton University Press, 2005.
- van Dijk, T.eum, (1997). *The study of discourse*. In T. van Dijk (Ed.), *The study of discourse*. SAGE Publications Ltd. Volume 1. P.1.-34.
<https://dx.doi.org/10.4135/9781446221884>